

Приморске новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА VI • БРОЈ 98. • 25. ЈАНУАР 1977.

ЦИЈЕНА 2 ДИНАРА

УЗ ЈУБИЛЕЈ
ДРУГА ТИТА

ЧЕТРДЕСЕТ ГОДИНА НА ЧЕЛУ ПАРТИЈЕ

„...ЈА САМ ОТИШАО КОД ДИМИТРОВА. Износио сам му мишљење да руководство треба да буде дефинитивно у земљи и да нема смисла да сједи у Паризу. „А какво руководство?“ — запитао ме је Димитров. „Остао си само Ти, Валтере, који треба да идеши у земљу. Срећи је Твоја, а и за Партију, да си, ипак бар Ти остао, јер је, и иначе, била ријеч о томе да се Комунистичка партија Југославије распусти“. Пољска партија је у то вријеме већ била распуштена. Тада сам у Москви рекао да нам не треба никакав буџет, да нећемо тражити никакве паре од Коминтерне, да ће се Комунистичка партија Југославије сама издржавати...“

(Тито: „Успомене из предратних година“).

ГОРЊЕ РИЈЕЧИ из Титових успомена односе се на један од најтежих периода у историји наше Партије. У руководству, које се налазило далеко од попришта борбе маса и борбе за масе, постојале су три фракције: једна за Горкића, друга за Чопића и трећа за Хорлатина. У Комунистичкој интернационали сумњало се, чак и у постојање партиских организација у нашој земљи, а оне су биле изгубиле повјеље у one који су се налазили у руководству и сматрали их провокаторима! Не без разлога: одмах по доласку у земљу, многи од тих заграничних комуниста, односно руководилаца, падали су у клопке режима и слабо се држали пред полицијом, због чега су провале односи ле читаве организације. До тога је долазило, јер су, још приликом оснивања Партије, у њене редове ушли и разни грађански, снагнобуржоаски и капитулански елементи, а њихова је идеологија нашла одјек у националном, сељачком и многим другим питањима која су се тицала практиче политичке активности авангарде радничке класе. Иако Партија у њенини није била изневјерила исто-

риске захтјеве и тежње нашеј нараода, она, опет, није била јединствена. Њена руководства нису полазила од револуционарног учења марксизма-лењинизма, нису поклањала пажњу подизању идеолошког нивоа чланства, нити су у изградњи Партије водила курс на развијању пролетерских елемената и подизању кадрова из радничке класе. Када се то има у виду, није тешко схватити зашто Партија није била припремљена да се стави на чело маса, да правилно користи њихово револуционарно расположење у вријеме када је оно стварно постојало.

Руководство Партије налазило се, како-kad, у Бечу, Паризу, Москви — далеко од базе с којом је тешко налазило заједнички језик. Горкић је био миљеник Мануилског, а Благоје Паровић — Шмит одстрањен је из Централног комитета КПЈ због тога што се био замјерио Молотову. Неком у Коминтерни или Централном комитету СКП (б) није био по ћуди ни Чопић, па је он избачен из Централног комитета КПЈ и упућен у Шпанију. У Москви су прислушкани разговори и од свих тражене карактеристике о свима како би под

најтежим оптужбама многи били онемогућени и ликвидирани. Ускоро потом, у процесима су трагично завршили живот Филип Филиповић, Раде Вујовић, Владимира Чопића, Стјепана Цвијић и многи други револуционари, такође драгоцени за напредни покрет у нашој земљи. Са Горкићем, који је био генерални секретар с правом вета, најтешње су сарађивали Адолф Мук, др Бергман и његова жена Фос, чијом крицијом је, недалеко од Будве, откривен брод којим је требало да се превезу добровољци шпанског грађанског рата из Црне Горе. У земљи је харала петковиштина, а проvalе су односиле најодабрачије чланове Партије.

Године 1937. доласком друга Тита на чело КПЈ, учинио је одлучујући корак ка њеном оспособљавању да стање на чело дубоко народног и револуционарног процеса који ће у току година и деценија што ће доћи измијенити лик нашеј времена. Под Титовим руководством почела је да се развијава борба маса — у штрајковима и демонстрацијама масовно учествују радници, сељаци, интелигенција, радничка и студентска омладина. Вођени у почетку за већу сатницу и боље услове рада, штрајкови, временом, прерастају у отворену политичку борбу с ненародним режимом. Преко свакодневних окршаја све потпуније се остварује борбе по јединство са свим прогресивним снагама, а нарочито с револуционарном студенском омладином. Из дана у дан спроводи се у дјело Титова револуционарна мисао о потпуној консолидацији Комунистичке партије Југославије, очишћене од свих елемената који су кочили, или би могли да коче, њен бржи прород у масе. Комунисти су, захваљујући Титовом нају, дошли до сазнања да је јединство њихових редова залога монолитности радничке класе као основне снаге нараода. Повезујући се преко свакодневних акција с масама, Партија је у класним синдикатима проширила своју базу, учвршћивала и јачала своје унутрашње јединство. Тај нови, освежавајући курс у Партији постао је толико близак људима да су га осјећали, токорећи, на сваком кораку. У свакој, па и најситнијој акцији он је давао незадрживи импулс свим партиским кадровима. Нови стил у партиском раду стално се усавршавао, а његове форме су се из дана у дан обогаћивале новом, свакодневним искуствима потврђиваним праксом. Јединствена и чврста, Партија је све успјешније одолијевала на сртајима класног непријатеља — у њене редове све теже је било проријети агенцијама класног непријатеља.

Кроз свакодневну борбу с представницима полицијског режима израстали су даровити прегаоци и организатори смјелих акција.

Кроз критику и самокритику — и то је била новина коју је друг Тито унio у Партију — изграђиван је са свим другачији, здравији и зрелији однос у организацијама радничке авангарде. Критика некога или нечега морала је да буде не само истинита него и конструкцијивна, а самокритика је подразумијевала отворено и искрено изношење својих погледа или стварно увиђање властитих погрешака, а не никакво „посијање пепелом“.

Тај нови стил у раду, нови дух у Партији резултирало је успјесима који су неразвојно везани за име и дјело друга Тита. Он је најприје ликвидирао фракцијску борбу у врховима, а затим оставио јединственост партиских редова. Поставља се питање: како је он то успио да постигне — на који начин је учинио да за релативно кратко вријеме дође до прелома у нашој Партији, послује чега је она оспособљена за велике подухвате и побједе у будућем раду? Он се, прво, од самог почетка, и прије него што је дошао на чело Партије, а поготово када је на њега пала одговорност њеног генералног секретара, окренуо лицем према Партији. Одлучујући да њено руководство треба да буде у земљи, у жижки збивања и на врелу борбе за боље сутра, он је схватио истину да се треба ослањати само на властите снаге, да из сопствене радничке класе и сопственог нараода треба црпти енергију за борбу, да тако треба тражити одговорје облике и методе борбе.

Друга карактеристика друга Тита, према ријечима Едварда Карделя, била је револуционарни реализам. Прије његовог доласка на чело комунистичке партије Југославије, у њеним редовима, управо међу руководиоцима партиских организација, било је доста опортуниста и не мање фразера који су себе сматрали револуционарима искључиво зато што су оперисали „револуционарним“ фразама. Једни и други били су извор франкионашких борби и обрачуна у врховима Партије, једни и други су је упропашћавали и кочили њен развитак. За разлику од њих, по карактеру и темпераменту револуционара, друг Тито никада није робовао теоретским смицијацијама, метафизичким закључцима и шпекулацијама, него је непрестано проучавао праксу и као револуционар реаговао на њу, ослањајући се увијек на чврсту марксистичку идеолошку базу. Ти-

ПОГИНУО ЏЕМАЛ БИЈЕДИЋ

Осамнаестог јанара у 11 часова код Крешева, западно од Сарајева, погинуо је у авионској несрећи предсједник Савезног извршног вijeћа Џемал Биједић, који је путовао у главни град Босне и Херцеговине, где је требало да сљедећег дана присуствује сједници Предсједништва ЦК СК Босне и Херцеговине.

Смрт Џемала Биједића представља влики губитак не само за његове саборце и сараднике него и за све наше народе и народности, за сваког грађанина наше земље. Он се од своје најраније младости налазио у првим редовима бораца наше револуције, у првим редовима борбе за слободу и независност, за социјали-

стички преобразјај наше земље — истакао је, између остalog — друг Бранко Иванчевић на комеморативној сједници у Будви.

ДРУГ ТИТО У НАШИМ НАРОДНИМ ПЈЕСМАМА

У ПЈЕСМАМА ЈУГОСЛОВЕНСКИХ НАРОДА сачувано је сјећање на многе борбе и на ликове јунака и прегалаца. Народни гуслари пјевали су о Марку Краљевићу, Милошу Обилићу, Станици Новаку, Стојану Јанковићу, Бају Пивљанину, величали њихове подвиге и правничност, њихово чојство и јунаштво. И посљедња борба у историји наших народа — народнослободилачки рат — оставила је видног трага у народним пјесмама. Њима се слобода чека као вријеме када ће сунце поздравити измучени народ, када ће живот „шикнути у висине“, када ће се живјети у миру и слози, када ће љубав позлатити живот. Бригаде, славом ојвијчане, носе народу ведру и љепшу будућност:

Ми газимо скијег и воду,
боримо се за слободу.

Без извора нема воде,
Ни живота без слободе.

Највећи број пјесама из народнослободилачке борбе посвећен је другу Титу. Коло се не зачиње, пјесма се не починje а да се не помене његово име:

Какву пјему не би запјевали,
кад Партију не би помињали.

Ми имамо Партију и Тита,
који је наша земља поносита.

Што је борба одмицала, то је и вјера у челичну брану војске, вјера у побједу, право на слободу, вјера у Тита — народног вођу — све више и више јачала:

По туа ове земље свете
са свих страна иду чете.
на чelu им поносито
ступа јунак, друг нам Тито.
А с њима права и слобода,
јер је вођа свега народа
Он нам боље спрема дане,
да слобода свима сване.

Готово да нема важнијег датума из народнослободилачког рата уз кога се у народној пјесми не помиње име друга Тита:

Рудо мало испод варде Виса,
да ли је гдје историја лиса писа?
Је ли ко год што о теби чит'о
док у тебе не дође друг Тито?
Ту је мржњу укинуо вјерску,
и осново Праву пролетерску.

Име Јосипа Броза Тита изговарало се у свим крајевима наше земље са љубавју и поштовањем, Титу су се сви обраћали, сви га дозвали:

Са Овчара и Каблара
агрдијација проговори:
друге Тито, бело лице
као ћеш боћи у Јакије?
Као ћеш довести јеоинице
са казнико издајије?
друге Тито, прими наске
у редове партизанске.

Борци и њихов вођа били су замјена за најдраже, за one које су борба и смрт одијели:

Партизани — то ми је родбина
а плицима моја постојбина.
Друг је Тито мој ројитељ прави
зато посим титовку на глави.

Устаништа су се претварала у јуначка бојишта, а Титово име постајало је симбол и синоним за борбу:

На врх горе Романије
црвени се барjak вије,
та нека га нек се „вије
треоје“ је и раније.
на барјаку два-три знака
срп и чекић, петогрска.
На барјаку два-три слова
то су слова друг Титова.

У нашим народним пјесмама борба је представљена као гора:

Где највиша расте јела вита
зелени се ерана друга Тити,
а листови многи на тој грани
другови су — млади партизани.

Циљеви борбе били су од почетка јасни:

да се сломе фашистичке псине,
да слобода нашој земљи сине,
у нароу о
братство, љубав да се свуда
спрема

Друге Тито, погледај с планина
кћери у бој шаље домовину!
Друге Тито, требаш ли бораца
даћемо ти младих скојеваца!

Народ је осјетио правичност свога вође — Тито даје права свакоме и за то је пјесма о Титу најмилија. Огромна љубав и бескрајно повјерје у народног вођу изражени су најједноставнијим стиховима:

У бројним стиховима изражава се жеља за сусретом с Титом; завиди се онима који су у Титовој близини, који се раме уз раме боре с њим,

Комунисти, благо ли је вама
кад друг Тито командује вама.

Народне пјесме истичу да је борба од Тита створила вођу, да су се тек у рату

Питају ме где је моја дика
отишо је Титу за војника

Пјесме се, обично, завршавају ријечима захвалности:

Друге Тито, живјела ти рука,
Ти си народ изашао муха
друге Тито, наша мила дико,
поздравља те мало и велико.

Ријечи заклињања красе многе пјесме настале у току народне борбе. Народ обећава Титу да ће чувати оно што је крвљу стечено:

Друге Тито, ми ти се кучемо
да са твога пута не скренемо

Вјера у будућност, у своју вођу, даје полета:

Друге Тито, ти си херој прави
Тебе наша омладина слави,
а славе Ти и народне масе
тешко време узео си на се.
С Тобама ћемо у ватру и воду
Смрт фашизму — слобода
народу!

Пошто је пут јасно одређен, народ више нико не може да поколеба:

Друге Тито, најмилије
цвијеће, клевета нас поколебат неће;
што је више клевета и лажи
Тито нам је милији и дражи,
Домовини вјерили ћемо бити,
на да треба живот положити.

Друге Тито ми смо твоји
у животу док је који.

Било да говоре о тежини борбе или о бројним жртвама у рату, било о послјерат ној изградњи, наше народне пјесме увијек говоре о Титу — кроз њих је народ изражавао своју захвалност њему. Стихови су казивали који лјуди вјерију у свог вођу, у његову сигурну руку која показује пут у будућност. Пјесма је звала борце под Титово окриље, кроз пјесму су се борци заклињали.

Наше народне пјесме пројавијеле су славу наше борбе широм земље, а друга Тита опјевала као највећег народног сина и најодлучнијег борца за народна права, као храброг и далековидног вођу.

Мила Митровић

Друг Тито са Фолклорним ансамблом „Кајон“

У најтежим моментима Тито је био једини утјеха и узданица:

Босно моја, похарана,
њиво моја неорана,
три године несијана.
Кујо моја, без зидова
мајко моја, без синова.
Мјесто браће и сестара,
слободе ме разговара,
мјесто милог оца мога
имам Тита поноснога.

У бој су сви кренули, а
народни пјевач, узхинен, обраћа се Титу:

Друге Тито, ти народна најдо,
Тебе воли и старо и младо.

Народна пјесма не штеди ријечи њежности када је упитању Тито — он је „љуби чица плава“, „бијело лице“, „соко сиви“, „јагода из ро-се“, народни син и народни понос, борац који свуда стиже. У пјесмама се благосиљају борац и Тито којима је жртвовано све:

Ратуј, Тито, честито ти било,
ја сам теби даровала мило.

исказале његове праве способности:

Друге Тито наши маршале први,
ми смо тебе добили у крви
Ни то није добивено шалом
да се Тито назове маршалом,
Кравам је добивено ојузом
да се Тито назива херојем.

За таквог борца као што је вођа југословенских народа треба све жртвовати:

Ја сам Тита добро даровала
два му брата у бригаду дала.

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ

ХУМАНИЗАМ НА ДЈЕЛУ

чики хуманизам на дјелу и највеће достигнуће наше револуције.

Самоуправљање је теоријски и практично нов модел социјалистичког хуманизма који својом ширином и револуционарном суштином грађи и чува приступе за истинску слободу људи и слободу свестраних човјека који се стварају и производе у текућим условима. То је пут наше револуционарне праcke којим се стварају економски услови и други услови за друштвено и економско благостање наших радних људи, свих народа и народности. Сви радни људи наше домовине, први пут у својој историји, у братској слободи револуцији путем остварејују људску слободу и људску човјечност.

Револуционарни борбом пре

бродили смо многе тешкоће и по

стигли успјехе у свим

областима друштвеног живота.

Изградњујући на условима самоуправних односа материјалну

базу друштва, највећим заборавом

и узимајући однос међу људима

и услове за хуманизам и бољи

живот радних човјека у свакодневној

практици остварујују нове

људске просторе и ширима

изразима хуманизма. На хуманим

пјесмама ојачајују дјелови

нашу социјалистичку домовину,

све односе међу радним људима

и међу нацијама и народностима.

У сфере економских

односа радни људи су се

изборили за демократију, а то

управо представљају солидна

основе наше демократије. Удруžuju

је наше организације, а то је

ујединjenje организација на

јединственом плану људског про

греса.

штеније односе међу људима. Партијално с напредовањем у економској бази друштва, расте и култура самоуправљања и јача свијест о властитој одговорности сваког радног човјека за све оно што се ошава у друштву и у процесу изградње чијаве наше земље. Расте осјећај солидарности као веомабитна компонента реалног хуманизма у нас као антипод егоизму својем капиталистичким друштвеним условима. То је пут наше револуционарне праcke којим се стварају економски услови и други услови за друштвено и економско благостање наших радних људи, свих народа и народности. Сви радни људи наше домовине, први пут у својој историји, у братској слободи револуцији путем остварејују људску слободу и људску човјечност.

Хуманизам који остварујемо у нашој друштвеној праcki проистиче из марксистичког концепта о друштву и својим резултатима обогаћују марксистичку религију иоевологију. На том

практичном путу смјело смо за-

корачати и створити услове за

независнији људски живот. У

самоуправљању социјалистичкој заједници човјек је слободан да креира

нову стварност и нове мо-

гућности, да кроз стваралачку

дјелатност потврђује себе у за-

једицама и резултатима свога ра

да доприноси њеном хуманом

унапређењу а тиме и сопственом

људском обогаћивању.

На овом великим историјском задатку улога Савеза који је мобилизаторска, и сваки члан СК мора

ДРУШТВЕНА ХРОНИКА

Р сподјела на стари начин

Средства за личне дохтке и материјалне трошкове у органима у праве Скупштине општине Будва и скупштинским службама још увијек се расподјељују на стари начин — према квалификацијама, а не према уложеном раду, што је у супротности са основним социјалистичким на челима награђивања и расподјеле. То је констатовано на недавном састанку Основне организације Савеза комуниста органа управе и скупштинских служби, када је закључено да се одмах приступи доношењу нормативних аката о личним дохткама и материјалним трошковима, који ће бити усклађени с новим системом, што произлази из одговарајућег споразума који је усвојен у овој грани на нивоу Републике, а ступио је на снагу 1. јануара прошле године.

За сада се расподјела врши према Друштвенном договору из 1973. године, на основу кога се средства доносију од друштвене заједнице искључиво на основу стручне спреме упошљених. Према томе, средства из budžeta могу се добити уз примјену производа условног радника и коефицијента од 1,00 за неквалификованог, до 3,30 за факултетски образованог, односно за радника на руковођењем радном мјесту. Овај друштвени договор, који се, изгледа, примјењује још само у Будви, није било усвојавао међусобну расподјелу средстава у појединим органима управе који имају својство самосталне радне заједнице или службе, већ је то препуштено са моћдлучивању.

Међутим, при доношењу нормативних аката о расподјели у свим органима Скупштине општи не букали су примјењује исти поступак као и приликом стицања средстава из budžeta. За такав начин расподјеле и награђивања доносију је имати диплому и рјешење о постављању! Изузетак су само радници на руковођењем мјестима у чијим платама одлучују Скупштина општине или извршни тјело друштвено-политичке организације, где се, осим спреме, узимају у обзор и други елементи, али, и то је најбитније, коефицијент 1,00 пута 3,30. У свим другим органима управе и скупштинским службама усностављена је потпуна уравноловка. Инструмент варјабилног дијела личног дохтка, који је имао за циљ да стимулише рад и казни нерад, остао је само штуба биљешка на папиру. Мада је добро познато да сваки

орган и сваки реферат имају своје специфичности, има реферат у органу управе од чијег рада зависи читава област друштвеног живота у комуни и који захтијевају доста креативности и самонапредничтве, док се посажа неког другог референта своди из обичног евидентичара. Сличне разлике могле би се понући и између појединачних одјејака или служби. Међутим, на платном списку готово нема никаквих разлика, а ако их и има оне су резултат неуједначености славова и критеријума а не залагања на послу и резултата рада.

Недољедно се примјењују и критеријуми у расподјели средстава за материјалне трошкове. То се посебно односи на трошкове одвојеног живота. Тако, на пример, у Одјељењу са општим пословима радник који има фамилију и живи одвојено од ње, нема надокнаду за одвојени живот, док у скупштинској служби то право остварује — сама!

Ова тема није сада први пут постavљена на дневни ред Основне организације СК органа управе. Расправљање је о томе и прије годину дана и оцијењено да систем награђивања и расподјеле, превaziđen и аполитичан, дестимулише рад и изазива оправдана негодovanja радника. Доношени су и одговарајући закључци који су обавезивали да се мијења та квота стање. Међутим, још се ништа није промијенило — расподјела се и даље врши по старом.

Владимир Станишић

„ОЗДРАВИТИ КУЛТУРНИ ЦЕНТАР“

У „Приморским новинама“ број 97 од 10. јануара 1977. године објављен је насловном странице Стана Паповић под насловом „Оздравити Културни центар“.

Аутор чланка непозван и неодговорно, позивајући се на Комисију, произвoљno коментарише и ојењујe информацију, навodeћи нетачне податке.

Комисији није циљ да полемиши са аутором написа, али се оправдио од текста који суштински одјеља од информације у целини и коме није циљ информисање, већ дезинформисање јавности.

Молимо вас да у интересу истине овај одговор објавите у „Приморским новинама“. ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ: Светозар Радуловић, Владко Медићевић, Десанка Иванчевић, и Милутин Јањевић.

РАЗВОЈ ИНДУСТРИЈЕ, посебно оних грана које снадбјевају привреду и личну потрошњу функционално сложенијим производима намеће потребу проширења мреже сервиса услужних капацитета. Ова потреба је, нарочито по последњих година, све изразитија због веома брзе експанзије домаће производње путничких аутомобила, машина за прање и сушење рубња, радио и телевизијских пријемника, фрижидера, техничких апаратова и других производа на мијењених широкој потрошњи.

ЈОШ УВИЈЕК ДАЛЕКО ОД ЗАДОВОЉАВАЈУЋЕГ НИВОА

Пораст стандарда тражи развијање сервисних капацитета за ремонтно-услужне интервенције и оправку разноврсних апаратова и uređaja, чиме се продужује вијек њихове употребе. Такве услуге обављају се у самосталним занатским организацијама и од стране приватних занатлија, и то, угледном, ван подручја будванске општине. Поред тога што их нема доволно, сервисне службе су слабо технички опремљене за обављање квалитетних услуга, па се, та корећи, свакодневно осрећа потреба за модерно опремљеним сервисима. Ово утолико прије што нагли развој туризма нијесу пратиле одговарајуће мјере у унапређењу капацитета услужних дјелатности у друштвеном сектору. Поред тога, ни лични рад стопним средствима није се развијао у складу с потребама и могућностима. Дошло је до знатног раста у дјелатностима где се на лакши начин остварују већи приходи, а статнирају и заостају дјелатности услужног карактера. Оријентација великог броја праћана на апарате за домаћинства и аутомобиле створила је повољне услове за афирмацију личног рада у услужним дјелатностима, па зачује што на подручју општине нијесу организовани одговарајући сервиси. И поред стимулисања таквог рада вођењем одговарајуће пореске политике, ситни занати далеко су од тога да буду на задовољавајућем нивоу. Упитању су, по свој пријатељи, велике обавезе по основу закупа пословних просторија и доприноси за коришћење грађевинског земљишта по посебној тарифи која за услужно занатство није тако мала.

МРЕЖА РАДЊИ НИЈЕ У СКЛАДУ С ПОТРЕБАМА

Недефинисаност мјеста и улоге занатства у пројекцијама друштвених планова утицала је на трасирање недовољно прецизне политике у погледу његовог развоја. Задовољало се да занатство, као пратећа и самостална дјелатност, има своју посеб-

но изражену функцију и улогу — она послужује са само већи дио осталих привредних и непривредних дјелатности, него, у разним облицима, и укупно становништво, па и велики број туриста, који посећују ову ривијеру или кроз њу пролазе у правцу других подручја.

Као дјелатност, која се нарочито последњих година динамично развија, туризам захтијева добро организовану занатску мрежу која ће низом најразличитијих услуга задовољити широк спектар жеља и потреба туриста. С обзиром да је разонодна основни мотив туриста и да коришћење занатских услуга треба да отржи што мање времена које гост жели да проведе на одмору, занатске услуге радње, значајно бројније и разноврсније, требalo би да буду лоциране ближе просторима, на којима туристи бораве. Зато урбанистичким рješenjima треба одредити одговарајуће локације за изградњу пословних просторија стајних и привремених објеката.

Статистички подаци показују да је у ранијем периоду било више занатских радњи на подручју будванске општине. Док их је 1972. године било 50, сада их има свега 32, и то шест филијалних (продавница), пет слатичарских, двије кројачке, три фотографске, четири фризерске — за даме, три бријачке — за мушки, по двије зидарске, и обућарске и по једна молерска, аутомеханичарска, часовничарска стаклорезачка и за оправку телевизијских пријемника.

Занатство у општини карактеришу, поред тога, неорганизованост и квантитативна диспропорција занатских дјелатности, као и неразвијеност мреже радњи која није у складу с потребама. Нијака акумулативна способност појединачних заната довела је до њиховог изумирања или преоријентације занатлија на уносије послове, као што су издавање соба и обављање улоститљескодјелатности. Нема ни једне радње за пружање услуга оправки и сервисирања разних апаратова за потребе домаћинства, водоинсталаторске или електромеханичарске услужне радње.

ОЛАКШИЦА СТИМУЛИСАТИ РАЗВОЈ ЗАНАТСТВА

Да би занатство у будућим плановима нашло своје мјесто и да би се његов развој ускладио с потребама регије, неопходно је да се убудуће лични рад развија и унапређује као допуна друштвенног сектора и у границама које друштво одреди као израз својих потреба, што значи да се он у области занатства уклопи у оквире привредног и друштвеног развоја. Неопходно је обезбиједити услове који ће

РАЗВОЈ ТУРИЗМА ЗАХТИЈЕВА ДОБРО ОРГАНИЗОВАНУ МРЕЖУ ЗАНАТСКИХ РАДЊИ

омогућити да се лични рад посредством средствима развија у мјери која је друштвено прихватљива, уз већу социјалну и економску сигурност занатлија. У погледу друштвених обавеза, посебно личног рада са посредством средствима треба изједначити с друштвеним сектором, а исто тако треба изједначити услове рада и остале права радника код приватних послодаваца с радницима у друштвеном сектору, и то како у погледу радног времена, тако и што се тиче заштите на раду и сигурности запошљавања. То ће се постићи досљедњим примјеном прописа који регулишу ову област.

У циљу даљег и складнијег развоја услужних дјелатности неопходно је обезбиједити разним олакшицама одговарајући друштвени третман и услове привређивања. У већој мјери него да сада треба што прије обезбиједити услове за стимулисање развоја занатства путем намјене пословног простора и стварања повољнијих услова за његово коришћење, као и обезбијењењем повољних услова привређивања — низим стопама доприноса, порезима и комуналним таксама. Развој занатства, нарочито дефицитарних услужних дјелатности, треба стимулисати инструментима економске и пореске политике. Посебно је препоручљиво да инспекцијске службе интензивирају свој рад у циљу сузбијања бесправног обављања послова.

Извршни одбор Скупштине општине Будва оцијенио је да су дефицитарни сљедећи занати: сервиси за бијелу технику у домаћинству, радио и ТВ механичари, вдоинсталатори, електромеханичари, фризери, кројачи, обућари, машинбрвари и тапетари, па предлаже да Служба друштвених прихода предвиди за ове занате смањење друштвених обавеза. Комунално-стамбено предузеће ће треба да испита могућност организовања службе услуга у оквиру својих организација у друштвенног рада, као и ОУР Електродистрибуција, која би, у оквиру своје основне дјелатности, организовала службу за пружање услуга грађанима за оправке и одржавање електро-инсталација и јавне расvjete на подручју општине. Урбанистичка служба треба да пре дложи локације пословног простора које се могу уступити за обављање дефицитарних занатских дјелатности.

Договор о регионалном водоводу

На састанку Координационог одбора за изградњу регионалног водовода и канализације одржаном недавно у Будви коме су присуствовали и представници извршних одбора шест приморских и општине Џетиње, као и неких републичких институција, разматран је самоуправни споразум о оснивању регионалног водовода и канализација за Црногорско приморје. Буду-

ће Мирко Ивановић, досадашњи предсједник Координационог одбора за изградњу регионалног водовода.

О сједишту новоосноване радне организације — за сада постоје дводје алтернативе (Тиват или Будва) — одлучује се накнадно, договором у оквиру Координационог одбора и уз консултацију општина и Републике.

Културно-умјетничке дјелатности у развоју туристичке привреде

УТЕЖИ ДА ШТО ПРИЈЕ ВРАТЕ средства добијена од бачака под неповољним условима, туристички привредници се труде да се уложени новаци што више обре на релацији: хотелски објекти — транспорт туриста. Хотел, у већини случајева, има улогу спаваонице и исхране. Сматрао се да је важно да он буде лоциран у лијепом амбијенту, да има простране плаже и плаво море и да се гост може релативно лако и брзо пребацити до одређеног пункта. Тако је настала концепција: море (плажа) — хотели — добра храна! Шта треба више госту? Да ли је дошао да се одмараш, једеш и пијеш или да се и забављаш?

То се догађало у времену када су послије изграђене Јадранске магистрале страдани туристи почели да отварају љепоте нашеј Јадрана, посебно Црногорског приморја. Њихов број је сваке године бивао све већи, па је почела трка у изградњи лежаја у друштвеном и приватном сектору. Угоститељски кадрови стварани су на брзину, преко скраћених курсева, са штурмом или никаквим познавањем свјетских језика. У жељи за што већом и бржом зарадом, занемарени су објекти инфраструктуре: канализација, водовод, трговина и пошта. Изградња ових објеката није омогућавала да се уложени динар враћа оплођен исте године када је и уложен. На први поглед, изгледало је да се он уопште и не враћа, јер туриста, користећи објекте инфраструктуре, не плаћа (директно) ништа...

У нас се још у многим мјестима размишља на стари начин, па није чудно што се при таквим „концепцијама“ скоро потпуно занемаривала улога културних и умјетничких институција. Није се ни помишијало на изградњу школа, домаћа културе, љетних позорница, а за заштиту споменика културе одвајана су само симболична средстава којима се драгоценји културни споменици нису могли сачувати од пропадања. Да се није водило рачуна ни о минималној анимацији туриста, свједоче и велелепни хотели — инвалиди који, осим ријетких изузетака, немaju терасу која може да прими макар четвртину гостију хотела или комплекса хотела, а да и не говоримо о томе да ни један хотел не располаже терасом која има летњу позорницу!

Када сам прије четири године, у својству директора Културног центра, обилазио угоститељске објекте од Тивта до Улциња, тражећи погодан простор за извођење програма, нашао сам код комплетентних врло мало разумијевања за ову врсту дјелатности. Десило ми се да су многи тражили да им платимо обештећење због тога што изводимо програм у њиховом објекту! Очигледно, они су смратили да њиховим гостима и гостима који се налазе у мјесту не дuguju никакав програм у вези културно-умјетничких манифестација, вјерујући да они својим гостима пружили услугу која је плаћена.

Често сам улazio и у такве аранжмане да нама остане приход од улазница, а њима зарада од пика, које се прода за вријеме извођења програма. Сматрао сам да ће и такви аранжmani допринијети да угоститељи схвате потребу анимације гостију у вези културно-умјетничких манифестација, да је туриста итекако заинтересован да се вријеме боравка у одређеној средини упозна не само с љепотама природе, већ и са културно-историјским споменицима, народним обичајима и фолклором. Нажалост, том госту се у већини случајева нудио највулгарнији вид забаве у виду кафанске музике, и то са рачуном да се и на томе заради! Ријетке приредбе показале су да туристи нису задовољни са „миром“ и са моћом, да човјек, када доје из градске буке са тежњом да се одмори, врло брзо, послије два-три дана, постаје „немiran“, пачије да се досађује и постаје жељан да учествује у било каквом виду атракције. Често се занемарује чињеница да туристи који дође на одмор у одређеној подручју нису собом и интересоване за то мјесто, које је скоччано с великим радозналочију, више или мање погрешним представама о изгледу и обичајима средине у коју долази. Сјетимо се да и ми када идемо у Шпанију, Грчку или Италију одлазимо са дosta нејасним представама о тим земљама и очекујемо да обивезно доживимо оно у шта смо били унапријед убијећени да ћемо видјети. Ко иде у Шпанију очекује да види кориду и познати плес фланенко. Грчка је — Атина, Партенон и Пиреј, јер он је везан за филм „Дјеца Пиреја“ (ово пока-

зује колико значаја може да има филм у пропагирању туристичке привреде, без обзира да ли је снимљен у те сврхе). Италија је Напуљ („Види Напуљ, па умри!...), Венеција — гондоле; Рим — црква Св. Петра, фонтана ди Треви (филм „Три ноћића у фонтани“), Виа Апна, изнад свега италијанске пјесме: „О соле мио!“ Ми све ово знајмо, захваљујући њиховој изврсној пропаганди која је значак искористила одређене карактеристике своје земље и представља се туристима у романтичном и запонском свијету. Ми бисмо, сигурно, били разочарани када од свега овог не бисмо ништа доживјели. Како бисмо се осећали да су нас само смјестили у хотел, а увече нам, евентуално, омогућили да слушамо забавни оркестар који свира на тераси репертоар који се може свуда чути и сервирају специјалитети углавном бечке кухиње? У заблуди су они који мисле да туристима није потребно ништа друго. Заборавља се да они преко године штеде и размишљају о томе како ће и где провести одмор. Њихов начин живота у већим градовима своди се углавном на одлазак на посао, послијеподневно дремуцкање, телевизијски програм и спавање.

Анкете показују да врло мали проценат грађана иде редовно на позоришне представе, концерте и друге културно-умјетничке приредбе — углавном због тога што то изискује додатни напор (касни одлазак на спавање), малтретирање у саобраћајним гужвама и додатни издатак. Све ово већина оставља за годишњи одмор, односно већина каже да за вријеме одмора неће ништа друго радити него се само купати и спавати. А послије неколико дана одмора они осјете потребу да се крећу, да ноћу излaze, јер сјутра не морају устајати рано. Потребно је, значи, стимулисати ову жељу и на тај начин задовољавати радозналост госта и, што није неважно, повећати ванпансионску потрошњу... Прије неколико година, да бих потврдио чињеницу да туристе више интересује да чују неколико приморских пјесама које ће отпjevati једна импровизована „клапа“ него ексклузивни концерт ВИС ансамбла који урлају на хотелским терасама, потакнуо сам „клапу“ да запјева... За кратко вријеме кафана је била претрпана, улица закрчена, а гости, који су и-мали срећу да уђу у кафану, редом су поручивали и чањавали „пјеваче“ с великим усрdoшоји...

Изашли смо касније и на улицу, они су вјерно ишли за нама, пјевући с нама, и то и Енглези, и Њемци, и домаћи туристи... Ово само показује да нису увијек у питању велика средства, већ инвентивност која се застича на познавању психologије туриста.

До коликог је несразмјера дошло измену развјетка угоститељских и заостајања паралелних објеката показује и само легитимно упоређење: 1963. године Будву је посетило око 33.000 домаћих туриста и 15.000 страних, а десет година касније око 99.000 домаћих и 104.000 страних гостију! Дакле, број домаћих туриста се утврдучио, а страних седам пута повећао! Хиљаде нових лежаја је изграђено, али Будва још нема љетну позорницу, пошто она што се сада тако зове не испуњава ни најелементарније услове техничких и културних потреба (нема гардеробе, WC-a), док у Бечићима нема никакве! Тренутна ситуација је охрабрујућа, јер „Монтенегротурист“ може, захваљујући мјоној организацији и средствима којима располаже, ово стање из основа измишлjeniti. О томе свједочи и својевремена изјава Влада Митровића у „Приморским новинама“. Он је рекао да ће забавни живот бити концентрисан у одређеним пунктovima и да ће се водити рачуна о квалитету изvođača, као и о томе да сваки локал нема музiku... Преко 500 милиона стarih динара даје се годишње за забавни живот, а, опет, нема се још увијек оно што бисмо htjeli...

Очигледно, нешто је подбацило, или шта?

Сваки разговор, сваки чланак о овој теми претпоставља априорни одговор суштим практичарима и искључивим занатлијама — организаторима културно-умјетничких манифестација, одговор који је сличан Стендаловом одговору романтичара класичару. У његовом есеју „Расин и Шекспир“ класичар каже: „Да наставимо“, а романтичар му одговара: „Да испитамо!“. Без овога „да испитамо“, немогуће је замислити било какву промјену која би путем квантитета могла прерasti у квалитет.

Иван БАЈИЋ

ЛИКОВИ БОРАЦА ПАЛИХ ЗА СЛОБОДУ

Никола Радов Миковић

Рођен је 1923. године у Челобрду код Светог Стефана. Земљорадник.

буржоаске владе да фашизира омладину, и другдје. Непосредно пред рат примљен је у СКОЈ.

У тринаестојулском устанку учествује у борбеним акцијама против Италијана. Почетком августа заробљен је с групом усташа на Паштровској гори и интерниран у Албанију. Јануара 1942. одлази из логора и одмах ступа у Паштровску чету Приморског батаљона „Стеван Штиљановић“.

Половином априла, у сastаву Паштровске чете, одлази у јунутрашњост Црне Горе и учествује у борбама против четника и Италијана. Средином јуна 1942. на дан њеног формирања, постаје борац Четврте пролетерске (приморске) бригаде. Тада је постао и кандидат за члана КПЈ. Као борац Треће чете Другог батаљона, учествује у многим тешким борбама и потврђује се као пожртвован и храбар борац. Погину је марта 1943. године у покретној болници за вријеме битке на Неретви.

Иво Крстов Перзић

Рођен је 1924. године у Катуну код Режевића. Послије завршење основне школе, у 14. години живота, одлази у Београд на изучавање заната. Под тешким материјалним условима и уз велике напоре и одрицања постао је трговачки помоћник.

бу против окупатора, обучава се у руковању оружјем. У тринаестојулском устанку учествује у борбеним акцијама, а послије његовог сплашињавања остаје у илегалству. Од почетка јануара 1942. борац је Паштровске чете Приморског батаљона „Стеван Штиљановић“, а за тим, првих дана марта, ступа у Ловћенски батаљон и у његовом сastаву судјелује у борбама против четника на сектору Колашина и у другим дјеловима Црне Горе.

Приликом формирања Четврте пролетерске (приморске) бригаде, половином јуна 1942. године, ступа у њене редове, у Трећу чету Другог батаљона, и ускоро постаје члан КПЈ. У редовима Еригаде, на њеним славним борбеним стазама кроз Босну, Црну Гору и Србију, даље ће се калити, лијући неште димице своју крв, борац, бомбаш, митраљезац и старјешина Иво Перзић и израсти у омиљеног друга и популарног бораца — пролетера, по храбости и јуначким подвигима познатог у батаљону и у читавој Еригади. Јуначки је погину као помоћник комесара Треће чете Првог батаљона, у селу Драгосићу код Краљева, новембра 1944. године.

ГРАЂАНИ ПИТАЈУ — НАДЛЕЖНИ ОДГОВАРАЈУ

Да ли надлежни одговарају одговорно?

ПОКРЕТАЊЕМ РУБРИКЕ

„Грађани питати — надлежни одговарају“ редакција „Приморских новина“ најављивала је да побољша обавештавање грађана о свему што се дешава на територији наше општине и да, указујући на разноразне неправилности у раду, помогне да се оне отклањају. Читаоци су радо очекали ову рубрику и с нестремљеном очекивали одговоре надлежних, надајући се да ће у њима наћи објашњења за промашаје, пропусте и грешке.

Прави одговори донијели су, нажалост, разочарење. Несхватљиво је да се данас може на такав начин одговарати! Као да се ништа није променило, надлежни и даље кривицу пребацују на неког другог и проналазе „објективне разлоге“. Нигде се у одговорима не указује на субјективне слабости и учинење грешаке. Аутори одговора сматрају да су читаоци бесловесно стадо што ништа не схвати, а жели да критикују ствари и појаве које не разумије.

Како, иначе, схватити одговор у вези изградње аутобуске станице у Будви која подсећа на „салун“ из вестерн филмова. Зна се да је подигнута на локацији где не може остати. Свако се, та које, може увјерити да је њен изглед ругло за „метрополу црногорског туризма“. Поред тога, премалена је, нефункционална и, што је најжалосније, већ пола годи не довршена, стоји затворена. Значи, изграђена је станица — инвалид, пандан постојећој. Потрошено је око 130 милиона стarih динара и — нико није крив! Нисмо добили одговор на питање: ко је одобрио овакав пројекат? Аутор одговора саопштава да је објекат изграђен у врло кратком року, а да сада треба ускладити с пројектом уређење платоа и прикључка с магистрале, како би се од надлежних републичких органа добила дозвола изградњом станице ако не већ прије почетка радова на њој? Да ли је инвеститор знао за прописе, да ли је био дужан да их зна и да ли, и у овом случају, непознавање прописа не повлачи за собом и оправдање.

Новац је, нажалост, утробио и нико га више не може вратити. А да нијесу у питању мале паре, видјећемо ако знамо да би се за њих могло изградити четири до пет комфорних станови или попунити рупчаге на путевима у граду, покрети поток који љети неподношљиво затвара. И тако даље, и тако даље.

Насупрот овом, ево друга чијег примјера: радници хотела у Бечичима добровољним радом, одричући се зимског одмора, уређују терене за рекреацију хотелских гостију да би на тај начин

пружили посјетиоцима разноврснију и културнију услугу. Немојмо заборавити да су средства и ових радника утрошена за изградњу аутобуске станице!

На друго питање, које је упућено у вези зграде СУБНОР-а, надлежни нису одговорили. Са „одговором“ се појавио само извођач радова, Грађевинско предузеће „Рад“ из Пријепоља, а дuguју их инвеститор и Комисија која је примила „зavršeni“ објекат. Извођач, предузеће „Рад“, торди да је све урађено по пројекту и, према томе, како оне не споси никакву кривицу што су цијеви на балконима кратке, па вода цури на доњи балкон. Нека буде и тако: они су радили по пројекту, а да ли пројект предвиђа да се влага појави у новим становима и да малтер са зидова због тога отпада? Да се вијаз плочице одлепљују с пода, да се керамичке плочице накриво постављају, прагови од врата накнадно крпе, а вода, која се слива на балкон, не може да отиче, јер нема пада према сливнику? Предузеће „Рад“ покушало је да овај недостатак отклони на тај начин што је испред врата на балкону накнадно подигло бетонски праг да вода не би улазила у станове, па је тако на балкону добијен — својеврстан базен! Мисле ли надлежни из „Рада“ да ће се ови недостаци сами од себе отклонити ако се каже да — не постоји? Зграда СУБНОР-а изграђена је као „острво“: без прилаза и освјетљења, а Комисија ју је примила као исправну! Нису, ваљда, становари крви што су се у такву зграду уселили. Њих нико није питао да ли се слажу с пројектом.

Круг се, значи, затворио: инвеститор је наручио и платио пројект. Комисија је зграду примила од извођача као исправну и сви они „боље знају“ да ли је урађено све као треба. Ако нема свијетла и прилазног пута, онда, значи, да то није ни потребно, па због тога, ваљда, нису ни сматрали за потребно да одговоре на питања грађана „нестручњака“.

Где су коријени оваквог става? Нека ми буде допуштено да цитирати изводе из неких написа објављених у „Приморским новинама“ од 25. новембра прошле и 1. јануара ове године. У напису „Развој самоуправних друштвено-економских односа“, с подnaslovom „На дневном рејду организација Савеза комуниста“ Димитрије Јововић, између остalog, пише: „...У већем броју дјелова организација удрžеног рада самоуправни друштвено-економски остали су непромијењени... Непрецизно су регулисана појединачна питања чиме се омогућава субјективност и недоследност у остваривању права радника... отуђивања права одлучивања од радника, неравноправност,

ОДГОВОР СМО ДОБИЛИ — АЛИ РЈЕШЕЊА НЕМА

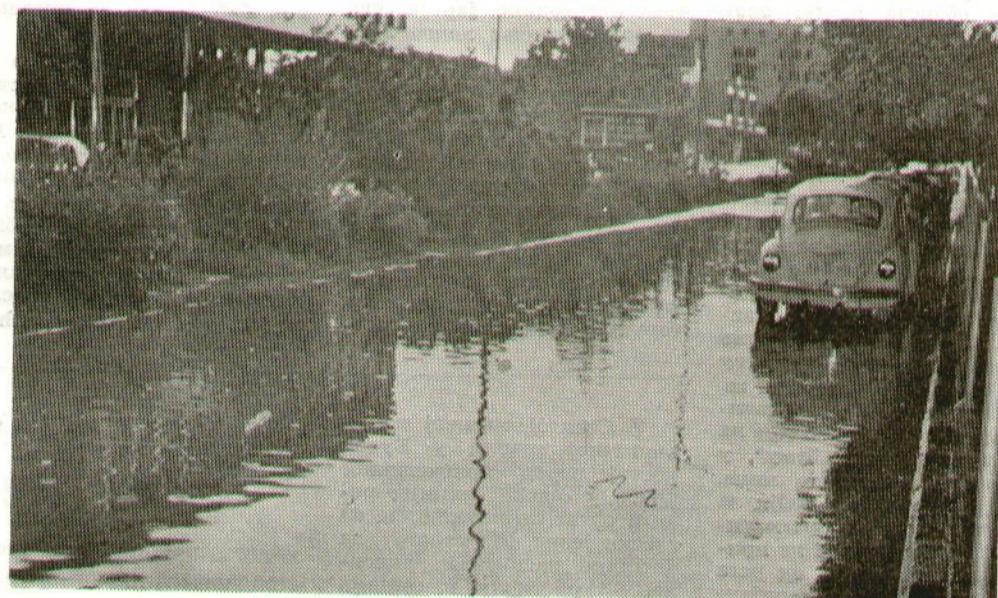
ОДГОВОР НА ПОСЛЕДЊЕ ПИТАЊЕ у нашем листу које гласи: „Зашто дио магистрале који служи као градска улица није освијетљен“ потражили смо од Комунално-стамбеног предузећа — ООУР комуналне службе, сматрајући да су они надлежни за градску расвету. Међутим, добили смо обавјештење да је њихова радна организација за ове послове била задужена само до краја 1976. године! А крајем децембра услиједио је договор с представницима мјесних заједница и одговорним лицима у општини да се 31. XII 1976. године јавна расвета преда на одржавање Електродистрибуцији — организацији која се бави продајом електричне енергије и одржава већи дио мреже на територији наше општине. Сматра се да ће она боље и квалитетније одржавати јавну расвету.

У Електродистрибуцији нам је одговорено сlijedeће: Тачно је да нас је ООУР комуналне службе обавијестио да је њихов Раднички савјет донио одлуку да нам се одржавање јавне расвете преда почев од 1. јануара ове године. Након тога је формирана комисија која је извршила снимање постојећег стања, као и потреба за довођење расвете у исправно стање.

Комисија је установила да је јавна расвета на неким подручјима веома лоше одржавана и да су потребна позамашна средства да би се она довела у употребно стање. Дат је предрачун радова које је потребно извести да би се оштећени дјелови расвете оспособили за употребу. Према налазу Комисије неопходно је обезбиједити два електричара и аутомобил за вршење оправки. Дат је предлог да се јавна расвета доведе у исправно стање, па да онда услиједи договор о наплати трошка за њено одржавање.

Надлежни нам, међутим, нису саопштили ко је одговоран због чега до 1. јануара ове године није није урађено на рјешавању овог проблема!

Иван БАЈИЋ

Тако изгледају наше улице кад киша падне

Кише долазе...

ИМА БУДВА РИЈЕКУ која пролази кроз центар града, Па што, рећи ћете, то није ништа необично. Једини недостатак ове наше ријеке је несталност. Наиме, она се појављује с првом кишом, полако почиње да се спушта од магистрале, кривуда низ Гостоптина стрмом улицом извиђа на угао поред „Врачара“ и онда прави наглы заокрет, иде главном улицом све тамо негде до Дома здравља, где се рачва и губи у безбрју малих поточића. Понекад, када југоје и падне обилнија киша, зна она и да продужи свој ток.

Често, онај ко порани, може видjetи становнике насеља како у ловачким члизмама журе на посао, или се, посакујући на ивици трготвара и гледајући у сат, довојију на разне начине како да пређу на другу страну, а да остану суви. Када би се организовала служба за пребацивање на другу страну ријеке, онда би не би био изговор за закашњавање на посао. Тада, вјероватно, многи службеници не би, умјесто да раде посао за који су плаћени, по читав дан сушили чарапе у канцеларији.

И тако, та наша ријека, мада живописна, задаје много брига савјесним службеницима. А када кише престане, тужно је погледати њено напуштено корито. Дуж улице остају наслаге блата (неки би чистач ципела на крају улице могао добро да заради), а сакупи се и доста пијеска. Чудно, да тај пијесак стоји ту данима а да га нико не дирне. Могао би, можда, не за финије, али, свакако, за грубље грађевинске радове веома добро да се употреби. Само, вјероватно, треба тражити дозволу од оних који су дужни да га склањају.

Размишљајући о свим „користима“ које нам та ријека доноси, „чујем“ да намјеравају да јој скрену ток. Штета, не могу да замислим главну улицу суви, без воде. Навијкли смо некако на ту ријеку, чак смо многи од нас и набавили опрему за прелажење преко ње. Ипак, сигуран сам да има и оних који сматрају да је и то саставни дио туристичке понуде.

Ваљда ће једнога дана и ове поплављене и блатњаве будванске улице нестати као ружан сан.

Н. К.

ЈОШ ЈЕДНОМ О РОДНОЈ КУЋИ С. М. ЉУБИШЕ

ИНИЦИЈАТИВА КОЈУ ТРЕБА ПОЗДРАВИТИ

Родна кућа Стефана Митрова Љубише налази се већ годинама у крајње запуштеном стању. За оне који то не знају, да подсјетимо, она је својевремено послужила да се реши неколико проблема стамбено угрожених лица. У њеном приземљу дugo времена је и продавница хљеба! То доволно говори о „брзизи“, заправо нашем односу према културном наслеђу и овом великани нашем прошлости.

То да је продавница хљеба смештена у пишчевој родној кући код нас у Црној Гори није усамљен случај. Није било давно кад су у једном нашем граду „крстили“ минералну воду Његошевим именом! Срећом културна, у првом реду црногорска јавност брзо је реаговала и одмах се одустало од те не-примишљене намјере. Вјерујемо да и овај примјер — то да је у родну кућу писца смештена продавница хљеба — није ни мало лакши нити је за потијењивање.

И, за велико, чудо, када су се и у Будви и у нашој Републици средства давала и „капом и шаком“, никоме није пао на памет: нико се тада није сјетио да постоји трајна обавеза и дуг овог друштва да се родна кућа нашег реномиранијег писца до веде у ред и почне да користи онако како то доликује имену и дјелу „Његоша наше прозе“. Све нам је, изгледа, било прече, хитније и значајније од ове инвестиције. Ухватила нас је некаква трка око убирања паре, па готово да изгубимо осећај за вриједности којима, поред осталог, треба да захвалимо што живимо и радимо у једном времену и друштву које почива, и развија се, па тековинама и резултатима науке. У читавом том нашем туристичком „буму“, у тој, рекли бисмо, по мало, нашој „проклетој жећи за новцем“ има и прагматичке логике: да се не придаје важност ономе од чега нема непосредне материјалне користи.

У једном нашем мјесту друgaчије гледају на скоро исти проблем. Наиме, о попушеној кући једног нашег, исто тако, великог и познатог писца, већ сада, за његова живота, размишља се како да се она обнови, реконструише и претвори у меđoriјalni муzej. И нешто што је врло интересантно за овај примјер: о овој идеји се — то је, пажалост, ријетко али нема похвално — размишља у општинској конференцији Савеза комуниста и у општини која се бори са разноразним финасијским тешкоћама.

Што се Љубишине родне куће тиче, колико се зна, код свих заинтересованих су бјеката у Будви и Републици (Скупштини општине, Општинској самоуправној интересној заједници за културу и науку, организацијама удруженог рада с подручја општине, Републичком секретаријату за образовање, културу и науку, Републичкој самоуправној интересној заједници културе и др.) постоји расположење да се приређе њену адаптацију. Чини нам се да је то за усјех ове заиста важне акције врло значајно, па се сматра да, чим посто-

ји такво расположење, заинтересовани субјекти рачунају и на своје материјално учешће.

На недавно одржаном састанку у Будви, који је био посвећен овом проблему, а на коме су узели учешћа представници културног и јавног живота будванске општине и наше Републике, предложено је да се још у току ове године приређе адаптацији Љубишине родне куће. Наравно, упозорено је да је адаптација ове врсте врло скупа.

Довођење родне куће Стефана Митрова Љубише у стање какво желимо, какво треба да буде, стајаће доста, тим више, јер се ради о троспратној кући од камена с приземљем. Рачуна се да она има око петнаестак просторија. Радове на адаптацији поскупине и исељење становара, којих, срећом, није велики број. Ово су разлоги који опредељују да се приређе адаптацији Љубишине родне куће, или етапно — у току три наредне године. Нормално, препоручено је да читав посао треба да води Републички завод за заштиту споменика културе, који би и израдио идејни пројекат адаптације. Рачуна се да се прва етапа радова обави већ у току ове године, јер је „свако од углубљање лопов времена“.

Међутим, да би се то и постигло, неопходно је да Скупштина општине већ у првој половини ове године обезбиједи смјештај становара бар са једног спрата, као и да из приземља исели продавницу хљеба. На поменутом скупу ово је означенено као проблем број један. Из тога или упоредо с тим усли

једило би обезбеђивање средстава за рад, што би био задатак Општинске самоуправе и интересне заједнице за културу и науку, као и извјесног броја организација удруженог рада с подручја општине. Ако се акција на адаптацији Љубишине родне куће добро постави, онда треба очекивати да ће и Републичка самоуправна интересна заједница културе помоћи заштити једног тако значајног објекта. Претпоставља се да би тако удружене средства — рачуна се на нешто преко 40 милиона старих динара — омогућила завршетак прве фазе — радова.

На исти начин, и истим поступком, Љубишина родна кућа би се адаптирала и у наредне две фазе, све док радови на њој не би били окончани.

Има интересантних и корисних идеја и предлога о намјени овог објекта. Као прво, и неспорно, сматра се да у Љубишину родној кући треба да буде посвећен меморијални музеј. Чују се, та које, мишљења и сугестије да се тамо смјести Општински архив-новослована културно-научна установа од посебног друштвеног интереса или библиотека са читаоницом.

Све у свему, кренуло се, оживљена је једна, истински доста стара идеја, или коју је потребно реализовати. Тако да се то постигне, родна кућа писца „Кањоша Маџановића“ биће сачувана од даљег пропадања и добиће друштвено-културну намјену коју овај познати књижевник и политичар заслужује. М. Пајковић

У Општој средњој и Туристичкој школи у Будви постоје поред марксистичког клуба, следеће секције: рецитаторска, литерарна, за енглески језик, за историју, за физичко васпитање, ликовна, туристичка и секција младих биолога. Поред тога, поједињи ученици су чланови оркестра Градске музике, Друштва за спортиве на води и Фолклорног ансамбла „Кањош“. Секцијама руководе професори, а обухвачени су и ученици који имају склоности за одређене предмете.

Секција одвија се по програму усвојеном почетком школске године. Преко историјске секције ученици треба да прошире своја знања из историје и да се у њима развија љубав према истраживању и историји као науци. Сталини задатак свих чланова ове секције јесте сакупљање старијих, вриједних и ријетких предмета и формирање школске збирke музејских експоната. На састанцима се воде дискусије поводом различних тема из локалне, националне и опшите историје. Посебна пажња посвећује се изучавању регионалне историје, а истовремено се успоставља сарадња с будванским музејем.

Марксистички клуб има за циљ развијање марксистичког погледа на свијет (друштво, природу и мишљење), изучавање законитости које владају у људском друштву и, у вези с тим, на-

Ваннаставне активности у будванској средњим школама

учног прилаза савременој стварности у нашој земљи и у свијету.

Рецитаторска секција има у плану да састави и изведе неколико пригодних рецитата поводом државних празника. Чланови ове секције дјелимично су остварили превiдници програм у оквиру Дана ослобођења Будве, Дана Републике и Дана ЈНА.

Литерарна секција има за циљ да развије љубав према књижевности. На састанцима се расправља о дјелима која су ученици прочитали, а предвиђена је програмом. Чланови секције навикавају се да докиљују умјетничкој дјели и да слободно говоре о својим утицјима. Дискусије се ограничавају на анализу и дјелимично на вредновање књижевног дјела. Поред тога, на састанцима секције говори се о композицији књижевног дјела, о односу садржине и форме, језику, стилу, појединим ликовима и личностима из књижевног дјела, као и о мјесту које писац, роман, приповедају или пјесма заузимају у одређеном периоду. Професор — руководилац секције „дјели“ задужење ученицима, усмјерава дискусију и даје основни тон састанцима.

Програмом биолошке секције обухваћено је посматрање биљне и животињске келије, биљних и животињских ткива, њихово сецирање и препарирање, као и израда зидне збирке школјака са одређивањем класификације. **Мила Митровић**

Вукица Бечић предаје поклон управнику Ђечјег вртића Чеду Јелушићу

Дјечји вртић „Љубица Јовановић“

Захваљујући напорима Са-моуправне интересне заједнице за социјалну и дјечју заштиту, доприносу омладинске организације и неких радних колективи, Ђечји вртић представља велико олакшање запошљеним родитељима око забрињавања и његе дјеце предшколског узраста.

Дјечи вртић је оспособљен да прихвати готово сву дјецу запошљених родитеља, па је број дјеце, у односу на ранији период, повећан за 200%. Отворене су и јаслице и омотујено прихватавање дјеце од пет мјесеци старости. И вријеме боравка значито је продужено: од 5,40 до 16 часова.

Цијене боравка у забави-шу и јаслицама прилагођене су могућностима родитеља. За она домаћинства чија су мјесечна примања по члану до 700,50 динара мјесечно Са-моуправна интересна заједница за социјалну и дјечју заштиту финансира пун

износ цијене боравка у установи. Остала домаћинства сврстана су у шест категорија и учествују у финансирању зависно од мјесечних примања — од 20% до 100%. Иначе, зависно од дужине, цијена боравка у вртићу креће се од 200,00 до 600,00 динара.

Треба истаћи да је ова установа врло добро опремљена и да је дјеци обезбиједи врло угодан и садржајан боравак. Заслуга за то припада неким друштвеним организацијама, радним колективима и поједињицима, који су својим прилозима олакшали издају за набавку опреме и учила. Општинска конференција за друштвenu активност жена организовала је успјешну акцију за прикупљање прилога у новцу, након чега су купљена као поклон за Вртић четири телевизора и магнетофон. Основна школа „Стјепан М. Љубишић“ поклонила је радио-пријемник и комплет књига, а „Зета филм“ машину за прање рубља. Прилоге су дали и поједињици: Мила Лижешевић — зидни часовник, а Миро и Емица Антониоли — комплет књига.

За секретара предложен Жарко Миковић

Проширене сједнице Комитета Општинске конференције Савеза комуниста Будва расправљала је о идеолошко-политичкој организационо-кадровској и акционој оспособљености основних организација Савеза комуниста на подручју будванске општине. Материјали на ову тему биће презентирани делегатима Општинске конференције на сједници која ће бити одржана крајем јануара.

На данашњој сједници за секретара Комитета Општинске конференције предложен је Жарко Миковић, дипломирани економиста из Светог Стефана, иначе досадашњи замјеник секретара Комитета Општинске конференције Савеза комуниста.

У раду сједнице Комитета узели су учешћа Мильјан Радовић, секретар Извршног комитета Предсједништва ЦК СК Црне Горе, и Дазило Милјуновић, члан Извршног комитета.

В. Ст.

ЗА МЛАДЕ * О МЛАДИМА * МЛАДИ О СЕБИ

Aутор романа „Пауци“ и „За кружком“, позоришног комада „На граници“ и збирки приповиједа ка „Прељуб“, „Приморске душе“ „Са јадранских обала“, „Крај мора“ и „Са острва“, Иво Ђипико рођен је 1869. а умро 1923. године. Његови преци имали су венецијански грб на својој палати у Трогиру и своју лађу у великој поморској бици на Лепанту. А он је био „шумар у земљи у којој нема шуме и агроном у свом приморју где нема земље“, Западњак по форми своје мисли, мрзio је Запад и искрено волио Исток: у својим каснијим годинама жалио је што му није двадесета па да

ПЈЕСНИК И НАДАХНУТИ СЛИКАР МОРА

се потурчи, и да као сиријски или анадолски војник чува стражу на караванским друмовима...

Ђипико је почeo да пише под утицајем Јанка Веселиновића и у својим приповијеткама и романима описивао живот далматинских, приморских и загорских сељака, њихове невоље и патње. Он је гајио култ према природи и у његовом књижевном дјелу доминирају три мотива: море, глад и жена. Иронија према људима и страст према женама као да су биле једини мостови између њега и осталог свијета. Пјесник и надахнути сликар

мора, вјеровао је да се живот састоји од малих срећа и малих несрећа и говорио да су велике среће и велике несреће ријетке као и велики људи. Његови далматински сељаци, млади и пунокрвни, најчешће путени и темпераментни, људи јаке и обијесне воље, живе у борби са хљебом, морем и женом. Радња његових приповиједаца одиграва се на острву створеном за гријех — у тамошњим селима љубав је проста и слободна као море и вјетар који ништа не оставља непомитно и нијемо.

Велики самотник и помало манијак, како га је на-

звao један наш књижевник, Ђипико је у свом дјелу стављао све у службу мора и сунца, па је многима личио на распопа и сврзимантију „који је имао свој крупни лични декамерон“, на безбожника и безаконика, који је волио жену као гусар који се није никад довољно на гледао, па је ту своју љубав, као рану, одио собом на онај свијет. Његова Цвета из приповијетке „Прељуб“, за разлику од Цвете Боре Станковића („У ноћи“), распушта и безбожна. Док Станковићева Цвета, која, та које, поред живог мужа воли другог човјека, плаче, вапије и хрсти се од прве по-

мили на гријех, Ђипикова се подаје и без љубави и без сна: даје се из разврата који и из страсти и, можда више због луде главе него од луде крви. И ако су обје Цвете психолошки подједнако увјерљиве, ова приморска је близка природи, јер се влада више својим инстинктивима него по људским принципима и божјим законима Ђипико као да није вјеровао ни у шта спиритуално, нити разумијевао сентименталне компликације — његов сељак, коме узимају памет новац, вино и жена, увијек је на два прста далеко од злочина само ако су по-сриједи ова три искушења.

Одушевио ме је Корчагин

Читајући књиге, осјећам се на неки начин смиреном — про блеми ми више не изгледају не пријешиви. Заједно с јунакима из књига, пружијавам њихове згоде и не згоде, а сам да је књига човјеков најбољи друг, да се њој може све поверити, да не она нијемо саслушати и чувати најскровитеје тајне. Она никада неће изневерити човјека. Увијек ће остати најоданији и најбољи његов пријатељ.

У роману Николаја Островског „Како се калик челик“ суреала сам се са изванредним хра бим радником, большевиком, чија ме је упорност у борби за остваривање вјековних човјекових идеала одушевила и задивила. Аутор прича о најславнијем и најбољем периоду руске историје — о Октобарској револуцији. Над свим осталим доминира лик Павла Корчагина, младог борца за слободу, који се издваја својом изврсном хра

бршићу, одлучношћу и љубављу према животу, својој земљи и народу. Он је на мене оставио неизbrisiv утисак и дugo пошто сам прочитала дјело размишљала сам о томе како је лијепо drugovat s takvima јунакима. За мишљала сам себе у сличним ситуацијама и жељела да и ја поступам како сам мислила да би под датим околnostima поступао и Павле Корчагин. Један радник большевик постао је мој идол.

Размишљајући, дошла сам до закључка да се стварност у много чему разликује од свијета. Ипак, у сјећању ми је остало лијепа успомена на прочитано дјело а схватила сам и то да у стварности не постоји најправничији и непогрешни човјек, да се таквom идеалu само тежи, да људи желе да буду слични јунаку из неког књижевнog дјела.

Саша Драшковић

Збогом мојих петнаест година

Збогом мојих петнаест година,
петнаest пупољака
у пролећу мага живота!
Збогом најљепши дани мага дјетинства.
У океану заборава једна једини кап
биће ваша љепота.

Рећи ћу збогом плавокосим луткама,
збогом бубамара и лептирима —
рећи ћу збогом пјегавом дјечаку
који се смјешка и вири.
Али, најтеже збогом које ћу рећи
биће збогом мојих петнаest година.
У даљи живот ја ћу утећи,
а оне ће остати у сјећању
као златаста прашина...

Силvana PETROVITK

Пјесма које ми краде дане

Опет су ми украде дан
у решетке ме снова приковале.
Опет су ми донијеле сан
неке мале, недовршene пјесме.

Опет сам сањала зелено
и тражила оно чега нема.
Са нама је већ све изгубљено...
само је пјесма ту — недовршена.

НОЋ

Ја волим твоје тамне тајне
и слободу твојих пустих улица

Упомоћ!
Тако се свијања бојим!
а светлост иза брда долази.

Вера ПАШАЈИЋ

БАЧКИ РСПУТ

Обично се говори и пише о политичким догађајима, радним акцијама и филмовима. Ево неколико ријечи о најмаја ѡацима, и о нашем зимском распуству.

Свако жели да се одмори, разоноди, прошета, посети рођаке и пријатеље, — једном ријеччу да се ословоши о боавеза ученья, писања, часова. Зато смо и распуст тако жељно очекивали.

Можда се родитељи та ко много не радују најашем распуству као ми. Сметамо им помало, личечаримо, читамо, гледамо како да нам што љепше прође дан. Понеко и учи, спрема се да поправи оцјене, али само неко.

Зашто? — питаћете. Зимски распут је за то да се ѡаци мало опусте, а не да забораве оно што су учили прије распуста. Има у томе и зрице истине. Постоји у најмаја ѡацима и троја да заборавља на све обавезе послове и не зиоде које прате ѡачки живот.

Матуранти су највише узбуђени. Писање теме и понављање грађива мало су теже активности на које смо упућени у склопу распуста. Хтјели-не хтјели, ипак морамо признati да имамо доста да радимо. Нормално је да не неко ради мање, а неко више, али свако ће имати пуне руке послса.

Мира Греговић

BORIS KARLOFF

Рођен у Лондону 1887. године, Борис Карлоф је глумачку каријеру започео у позоришту, где је дошао до изражавања његовог талената. Захваљујући запаженим креацијама на „даскама што живот значе“, стигао је на Бродвеј, где је — такорећи на самом почетку — освојио публику. Као дебитант на филму, он је почeo да размишља о улогама које добија, односно

које ће прихватити и вре меном се специјализује за научно-фентактичне филмове страве и ужаса. Често је носио маску, тако да велики десет публике и не зна како изгледа овај умјетник у приватном животу. Познатији су му филмови о Франкенштайну (има их неколико), „Изгубљена патрона“, „Думија“, и „Мистерија прве собе“.

СJEГАЊЕ НА НОВОГОДИШЊУ НОЋ

Прозрачно небо те неobične ноћи отвара у — недоглед. Свјежи мирис мора ме је спојио док су блистале ватре око мене, осјећала сам топлину и дах нечег чудесног. Била сам срећна.

Музика се чула. Тиха, као лепет крила, затим мало јача, сентиментална и тиха као и то вече с небом зачараним звијездама. Кажу да звијезде доносе срећу. Зато их је било безбрзје у тој ноћи, најљепшој и најдужој од свих.

Играла сам све брже. Све брже су звуци моје душе одзванијали и расли у тихој и свијетлој ноћи. Вријеме је пролазило, све више сам била узнеђена у ишчекивању трага ка да ћу пожељети све најљепше себи и осталима.

Кроз мирну ноћ пробио се вјетар. Све се испунило слатким чешљама. Шапати, шумови, пукотине ватре, пјесма — преливало, уливало једно у друго, а све у једну огромну жељу. Нека за трепере наши осмијеси и нека се загрлимо сви као браћа... нека границе земље замјенију љубав.

Марица Греговић

НЕСТАШНИ ГЛЕДАОЦИ

Често смо у биоскопу сједешица најразличитијих несташилука обично млађих гледалаца. Још и прије него што почне представа чују се вика и звоне

ФУДБАЛСКА УТАКМИЦА

Последњег петка старе године, у оквиру прославе новогодишњих празника, одиграна је пријатељска утакмица између ученика Средње туристичке школе и Гимназије. Утакмица је на стадиону ФК „Могрен“ почела у 11 часова. Судија је био Бранко Костићевић. Ученици будванских средњих школа бодрили су своје представнике. Понти је резултат послије другог полувремена био 3:3, прешило се на извођење једанаестераца. Стријелици туристичке школе били су ефикаснији и њихов тим одио је побједу. Иначе, играчи оба тима понапали су се веома фер и утакмица је протекла у пријатељском расположењу. Мислимо да би овакве userete требало чешће организовати

Срђан Гаковић

КОШАРКАШИ ТРАЖЕ ТРЕНЕРА

Кошаркаши „Могрене“ већ дуго покушавају да реше проблем од кога умногом зависи даљи успјешан рад. Екипа је прије извјесног времена остала без тренера, па је паралисан рад у тренутку када се тим спрема за напорне квалификације за улазак у Црногорску лигу. О свему овоме било је ријечи на недавно одржаној сједници управе клуба.

Досадашњи тренер Бранко Крловић из породичних разлога напустио нас је у тренутку када је екипу требало припремити за учешће

Пошто у Будви нема спортске хале (у изградњи), кошаркаши ће тренирати у једној од хала Јадранског сајма. Није искључено да се екипа појача једним или двојицом искуснијих играча из неког црногорског клуба.

БУДВА ЧЕКА СПОРТИСТЕ

Мада је фудбалско првенство Црне Горе одавно завршено, Будвани се надају да ће ове зиме на стадиону Лугови имати прилике да посматрају неку утакмицу. Наime, наш град очекује фудбалере прволигашких и друголигашких екипа који ће се овдје припремати за пролећни дио првенства.

С обзиром на то да Будва има ново фудбалско игралиште, и то непосредно уз хотел „Интернационал“, као и да има погодну климу (то ком зиме је доста сунчаних дана), спорчки радници овог града сматрају да ће их спортисти посетити као и лани. А, сјетимо се, током прошле зиме овдје су на

припремама били нишки и крагујевачки „Раднички“, „Лирија“ из Призrena, цетињски „Ловћен“, „Трепча“ и други клубови.

Пошто фудбалери први дио зимских припрема обично изводе у планинама, екипе се овде очекују током другог дијела јануара и почетком фебруара — сматрају у Самоуправној интересној заједници за физичку културу у Будви.

С обзиром да има дуге пјешчане плаже, Будва је погодна и за припреме других спортиста, посебно атлетичара, па није искључено, да током фебруара она привуче већи број атлетских екипа.

Под кошем

НОВО ИГРАЛИШТЕ У ПЕТРОВЦУ?

Фудбалско игралиште у Петровцу, сигурно је једно од најљепших у Црној Гори. Нераван и цомбаст терен онемогућава да се прикаже квалитетна игра, што утиче и на резултате Петровца. О реконструкцији терена одавно се говори, али ништа конкретно није предузето. Недавно је одржан састанак спорчких радника на коме је било ријечи о потребама за квалитетним фудбалским тереном, па ускоро треба очекивати и конкретне акције.

С. Грегорић

ФУДБАЛЕРИ У ПЛАНИНИ

Фудбалери „Могрене“ и „Петровца“ почињу припреме за наставак такмичења у Црногорској лиги. Како смо обавијешти у управама ова два клуба, први дио припрема обавиће се изван Будве, односно Петровца. Фудбалери „Могрене“, наиме, путују у Жабљак на десетодневне припреме, а „Петровац“ у Пљевља. Тамо ће се радити на стицању кондиције, док ће се други дио припрема обавити у Будви и Петровцу. На пут полазе сви фудбалери првих тимова, као и омладинци који су кандидати за дрес првотимаца.

Н. К.

Учињен је први корак ка филмском аматеризму

Филмски аматеризам у Црној Гори је тек у повоју. На недавној ревији пионирских филмова наша Република била је заступљена са свега три технички доста слаба филма. Тренутно у Црној Гори постоје два фотокино клуба који организовано ради — у Титограду и Доњој Љастви.

Имајући ово у виду, „Зета филм“ је недавно покренула акцију и у фонд за оснивање кино клуба у Будви издвојила 30.000 динара. Било би потребно да се и остale радне и друштвено-политичке организације заинтересују и помогну оснивање клуба. Средства која је дала „Зета филм“ довољна су за куповину камере, проектора, монтажног стола и још неких реквизита неопходних за почетак рада. Међутим, потребно је обез-

бједити просторију за рад, а онда и стално финансирање без кога се не може одвигати нормалан рад. Примјера ради, у Тивту, тачније у Доњој Љастви, постоји фотографски клуб „Младост“ који се финансира из средстава Самоуправне интересне заједнице за физичку и техничку културу.

Ова акција би, свакако, морала да успије. Било би то право задовољство и могућност доказивања младих, почев од пионира. Сигурни смо да заинтересованих има више него доволјно. Јер, ако Питомача, за коју се овдје први пут чуло на недавној ревији филмова пионира, може да има кино клуб, онда то заслужује и Будва, која је увијек имала афинитета према филмској умјетности.

Н. К.

ЗДРАВСТВЕНО ПРОСВЕЋИВАЊЕ

ГЛАВОБОЉА

НИЈЕ ДИДАН ДРУГИ БОЛ није човјеку тако непријатан, а неријетко и тако дуготрајан као главобоља. Она је несумњиво један од најчешћих симптома болести и јавља се не само код оболења главе него и других органа, односно различних општих болести организма. Постоје подаци према којима 8% становништва пати од главобоље због које су пријуђени да траже љекарску помоћ. Ти болесници представљају медицинско-дијагностички и велики социјални проблем. Помислимо само колико пута људи због главобоље не могу да пођу на посао, којима она смета при раду, колико љекова узимају, колика су испитивања често потребна да би се објаснио, или бар покушао објаснити, узрок тегоба.

Најпознатија врста главобоље, МИГРЕНА, настаје због оштећења крвних судова у глави. Прекомјерно сужавање, односно ширење крвних судова у мозгу и можданим опнама изазива ову врсту главобоље. Од мигрена најчешће оболијевају жене, и то у млађим годинама. Напади главобоље обично су у вези с менструалним циклусом, односно претходе менструацији. Мигрена наступа и због недовољног спавања, слабе исхране, дуготрајног боравка у загушљивој просторији, претјераног сумњања и, разумије се, она прати разне конфликтне ситуације у животу. Оболење је често насељено и препоси се с генерације на генерацију. Напади мигрена толико су карактеристични да их је тешко помијешати с другом врстом главобоље.

Главобоља почиње у некој тачци главе и шири се на једну половину главе, а болovi трају обично два до три сата. За вријеме кулминације бола може да дође и до повраћања. Карактеристична је, такође, и промјена боје коже на лицу — бљедило или, обратно, црвенило, које говори о сужавању, односно ширењу крвних судова.

Понекад се напад главобоље може спријечити ако се глава опре топлом водом и чврсто повеже убрсном или ако се ноге држе у топлој води. Корисна је и масажа главе и врата. Потребне су свакодневне шетње и исхрана у тачно утврђено vrijeme. За одговарајуће љекове треба се обратити љекару.

Главобоља може да се јави и у зависности од крвног притиска. Код особа које пате од повећаног крвног притиска карактеристичан је осјећај тешине и бол у предјелу потиљка. Периодична или стапна главобоља код смањеног крвног притиска прати је општо слабошћу, брзим замарашем и вртоглавицом. Главобоља може да се јави и на реуматској бази. Код артериосклерозе, уз остале тегобе, редовно се појављује, средином или на крају радног дана, главобоља средње јачине која дugo траје. Познате су и јутарње главобоље, одмах послије буђења. Дуго спавање у хоризонталном положају отежава отицање крви из вена лобање, односно ради се о сметњама циркулације крви и о недовољном раду срца.

Упорне главобоље праћене притиском изнутра на очне јавучице и уши јављају се код разних експанзивних процеса у лобањи. Овакве главобоље проузроковане су поремећајем нормалне циркулације кичмено-моздинске течности, а сусрећемо их код упале и разних тумора мозга, као и код повреда главе. Код дегенеративних оболења вратних пршиљенова болесници се жале на тешке, пулзирајуће и жестоке главобоље које се појављују као напади или трају стално. Болови су груписани обично у потиљку, врату и над лопатицама, могу се и проширити иза ушију и на цијelu главу. Главобоља може да се јави и у зависности од промјене времена — код опадања атмосферског притиска, повећањем влажности ваздуха, вјетра. Главобоља може да се јави код кратковидости и далековидости, као и због неправилно обдражаних начара. Стапна главобоља један је од симптома неурастеније. Такво стање настаје као посљедица дуготрајног поремећаја режима рада и одмора, те разних конфликтних ситуација, односно негативних емоција и тешких преживљавања.

С обзиром на то што узрочници главобоље могу бити врло различити, различити су и методи лiječenja, па се стога у случајевима честих главобоља треба обавезно обратити љекару ради одговарајућих испитивања и правилног лiječenja.

Др Војислав ФРАНИЋЕВИЋ